
The Antiphysical Review

Founded and Edited by M. Apostol

214 (2019)

ISSN 1453-4436

Porca, porca, fratre

M. Apostol

Department of Theoretical Physics, Institute of Atomic Physics,
Magurele-Bucharest MG-6, POBox MG-35, Romania
email: apoma@theory.nipne.ro

Tapae, a.d. 101: "Torna, torna fratre!", adica, in traducere libera: "Unde va duceti ba fratilor, nu vedeti ca vin romanii; fuga, sa ne ascundem in padure". Asa s-a nascut limba romina, prin contact direct cu navalitorii romani. De atunci a urmat o istorie glorioasa a unui popor romin lash, tradator, lenesh, care si-a faurit un viitor stralucit mai mult cu fluierul, doina si oaia, decit cu sapa si spada. La Rovine s-au ascuns in munti in fata navalitorilor turci; pe cimpia Turzii l-au dat pe Mihai Viteazul pe mina ucigasilor unguri; la Razboieni s-au imbatat ca porcii, de n-au avut turcii ce bate la ei; la Marasheshti au pus jandarmii cordoane de plastic pe care scria: "Nu treceti pe aici fratilor, pericol de nemti!". In 1989 si-au asasinat conducatorul preaiubit, ca-i punea la munca. Au facut toate astea cu fruntea sus, cu inima usoara, batindu-si joc, cu mult foc, de viata lor si a copiilor lor.

Acum, vreo doi-trei fandositi izmenitzi, abia parashutatzi cu pile la Negurele, vor sa boteze laboratorul de fizica teoretica "Proca". Tziganii isi boteaza copii hamlet, gagarin, antonescu. Stiu un bulibasha (un fel de rabin la tzigani) care si-a botezat fetitza Laica. O gindire rudimentara, primitiva, antropomorfica ii face pe romini sa cultive numele unor personalitati, doar, doar norocul si talentul alora s-or rasfringe si asupra lor. Un cult al strabunilor in bataie de joc. Ceilalti membri ai laboratorului sint infricosati de pilele acestor filfizoni cu ifose (si nici nu-i duce mintea prea departe). Ceausescu punea politia secreta sa-i asculte pe romini; astia spuneau bancuri cu ceausescu, ceausescu se amuza, toata lumea era fericita de aceasta promiscuitate. Fericirea s-a rupt in 1990, cind politia secreta s-a vazut fara mama, fara tata. Atunci a inceput sa tzeasa, sa se organizeze in bande criminale, cu scopul de a controla statul si a-si umple buzunarele. Nu se dau in laturi de la crima. Sefii institutiilor de stat din Rominia sint acesti banditi, sau sint controlati, santajati, de acesti banditi. Restul populatiei e o adunatura de tzutzari, tzucalari, sfertodocti si sicofanti; de frica, din lashitate. In institutiile statului romin domneste teroarea politiei secrete. Parashutatzi din laborator, care au venit cu ideea "porca, porca, fratre", sint uneltele acestei politii secrete.

Rationamentul acestor smintiti periculosi este simplu. Nu stim, nu putem sa facem cercetare stiintifica, o sa ne alunge din laborator poporul revoltat; sa ne punem la adapost, nimeni n-o sa indrazneasca sa dea intr-un savant de renume mondial ca proca. Repede, la umbra fraierului! Sa porcain laboratorul, nu se va mai vedea atunci narozia noastra. La inceputurile cercetarii stiintifice moderne, adica dupa al doilea razboi mondial, oamenii credeau in stiinta. Ca sa ajungi cercetator stiintific trebuie sa-ti sacrifici viata, sa inveti mereu, sa muncesti din greu, sa obtii rezultate stiintifice care avanseaza cunoasterea, sa le impartasesti tuturor celorlalti. Daca mai ai si talent, cu atit mai bine; dar talentul nu te scuteste de munca. Pe vremea aia cercetatorii erau convinsi ca sint utili societatii, societatea ii pretuia si le asigura traiul. Cu timpul, lumea a pierdut credinta in stiinta. S-au instaurat compromisul, coniventa, frica. De ce sa fiu eu platit de societate, cind nu fac nimic util pentru ea? Atunci, cercetatorii au cautat subterfugii. Cel

mai la indeamna a fost sa pretinda ca sint si profesori, c-ar face, chipurile, o munca utila; altii au ramas cu frica in instituturile de cercetare si au inventat motive fantasmagorice de utilitate sociala: aplicatii practice, contributia la economia tzarii, publicatii stiintifice (desigur, pseudo-), maculatura, hirtii, participari la conferinte, citari, democratia stiintifica. A inceput sa domine confectionarea faimei. Sa facem Romania cunoscuta in lume, sa punem tzara pe harta lumii! Vestul, ca si toate celelalte puncte cardinale geografice profeseaza si ele minciuna si falsul, dar pentru scopuri mai practice, mint si inseala cu ceva mai multa abilitate, un pic mai decent, mai la obiect; rominii, sint deshantzatzi rau. Cum vad un strain, cum se dau cu rotile-n sus, ca sa-i placa, sa vorbeasca de ei, numaidecit isi pun poalele-n cap. Ospitalitatea stramoseasca, ce sa-i faci. Ti-a placut? Placut, zice neamtul luindu-si caciula de jos; n-am mai vazut asa bordel gratis, ca la Rominica! Rominia este astazi un bordel gratis.

In SUA unele laboratoare de cercetare stiintifica, universitati, catedre poarta numele personalitatilor care au dat, au lasat bani ca ele sa functioneze. Cu Proca nu e cazul. Prin Rusia unele laboratoare poarta numele unor personalitati stiintifice care au creat elevi, si elevii lor au creat la rindul lor alti elevi; elevii au dorit sa le cinsteasca astfel memoria. Cu Proca nu e cazul. Prin Germania, Franta unele laboratoare au fost botezate cu nume mari de fandoseala, de frica, din calcul; dar numele sint mari, foarte mari. Cu Proca iarasi nu e cazul. Daca pina acum lumea se intreba cine mai sint si astia de la laboratorul de fizica teoretica?, acum se va intreba cine mai e si proca asta? Noi ca noi, sintem obisnuiti cu asta, dar parca e pacat sa intinam memoria unui om relativ onorabil. Chiar sa nu iertam pe nimeni, sa nu ne scape nimic? Destul ca ne-am umplut de glorie cu hulabei, s-o facem si mai lata acum?

Proca a fost un inginer electric, cam nelinistit, care a plecat in Franta prin 1923, sa-si caute norocul. Norocul i-a suris un pic sub chipul fermecator al Mariei Curie, care era mare amatoare de tineri cu potential. I-a dat ceva gologani, l-a pus sa faca un studiu experimental cam in doi peri. Omul n-avea nici o pregatire de fizica, cu atit mai putin de fizica teoretica. Pe baza madamei a stat pe linga Schroedinger un an, unde a tradus vreo doua carti. de Broglie, cam exaltat, l-a pus sa studieze ecuatia lui Dirac. Rezultatul, care a fost si teza lui de doctorat, a fost ca ecuatia lui Dirac n-ar avea patru functii de unda, ci saisprezece, pentru ca sint patru spinori cu cite patru componente! Brinza asta a fost suficient de mare ca aia sa-i dea doctoratul. Presedintele comisiei a fost Perrin, care cunostea la ecuatii ca popa la tren. Marota lui de Broglie era ca particula are o unda. De exemplu, credea de Broglie, ecuatia Klein-Gordon nu este altceva decit ecuatia unui foton cu masa. Fotonul cu masa era un loc comun in epoca, se stia de la ghiduri de unda, de exemplu, era o curiozitate pentru ca da un potential Coulomb ecranat. Aceste trivialitati au fost puse de Proca intr-o publicatie, care a inceput sa fie citata dupa ce Kemmer a cuantificat fotonul cu masa. Yukawa credea ca fotonul cu masa este purtatorul fortelor nucleare. Ceva mai tirziu, Stueckelberg, Bopp si Podolski au dat si ei variante ale acestei ecuatii. In epoca era un interes pentru aceasta problema. Ca sa se refere mai usor la ea, oamenii o citeaza sub numele ecuatiei de Broglie-Proca, sau, mai simplu, ecuatiei Proca. Nu minimalizez, pentru simplul motiv ca n-am ce: problema e suficient de minimala. Vulgul, modest si prostnac din fire cum e, umfla citarea facuta de Pauli in celebrul sau articol de cuantificarea cimpurilor. Vulgul se inseala, citarea nu e la ecuatie, citarea e la o discutie ambigua referitoare la spin. Lumea era asa de tulburata pe-atunci de forte nucleare, ca i-au dat premiul Nobel lui Yukawa, desi s-a dovedit mai apoi ca fotonul lui cu masa nu prea este in nucleu. Daca Proca ar fi avut rezultate importante, cum se face ca n-a fost bagat in seama de comitetul Nobel? Sau comitetul Nobel e prostnac, numai noi sintem destepti? Sau e dusmanul Rominiei? Rominii umfla gogosi si baloane, inalta zmee si lanseaza avioane. Mai mult, Proca a incercat de citeva ori sa obtina un post de profesor prin Franta si a fost respins de fiecare data. Asta nu e un succes. Vorba umbla ca de Broglie s-ar fi opus. Oare? De ce? Nu ne pasa? Tocmai conducatorul lui de doctorat? Sau umbla vorba ca proasta prin

tirg? Ecuatia a devenit mai tirziu ecuatia bozonilor vectoriali, cartile principale din domeniu nu amintesc de Proca. Asadar, pe linga citari, Proca are si relevante necitari. Unde e faima, unde grandoarea? N-ar fi mai bine sa ne potolim, sa-l cinstim atit cit se cuvine pe bietul Proca si sa-i lasam linistea eterna in pace? De ce sa-i scormonim mormintul? Sintem necrofagi? Proca a mai publicat in Nature un articol in care pretinde ca energia nu se conserva (cam adinc!), precum si alte citeva nazbitii (mecanica clasica cu spinori, iarasi un loc comun) pe care e mai bine sa le trecem sub tacere. Marile lui realizari se rezuma la imprejurarea ca a dat mina cu Bohr o data si s-a intilnit cu Heisenberg si Gamow intr-o zi!

Proca a fost un "fizician roman care a studiat si a lucrat in Franta". A fost cetatean francez. Ce legatura are cu laboratorul de fizica teoretica de la Negurele? Nu-ncercam oare sa-mperechem leul cu tigra? E contra naturii.

Mi se aduce la cunostinta ca exista citari de felul "fizicianul briliant romin Proca", si ca asta ar fi un motiv de mindrie romineasca. Din contra, ar trebui sa fie un motiv de rusine romineasca. Pe de o parte, bintuie in Rominia un patriotism ridicol, un nationalism al rominilor verzi (dacia au inventat stiloul, rominii au ajuns primii pe Luna, dar s-au intors, etc, etc); iar pe de alta parte, noi nu prea stim sa citim. Formula cu briliant si romin inseamna ca este o curiozitate ca dintr-o Romnie mizera s-a ridicat un briliant, este o formula tipica a prozei senzationale. In acea Romnie nu exista un mediu cultural, stiintific, de altfel Proca a studiat si a lucrat in Franta; nu singele face briliante, nici parintii, nici stramosii, nici tzarina tzarii (dar o traditie analitica semita ajuta). Or vrem s-o dam pe nazism, pe rasa pura? De la nationalismul aberant pe care il practica astazi academia romina, blonda si cu ochi albastri, mai e un mic pas pina la reine Rasse si Lebensborn. E adevarat ca se scrie si "marele fizician danez Bohr", dar, in acest caz, asta inseamna o pretuire a climatului stiintific din Danemarca, din Europa, care a dat pe acest mare fizician. Non idem est si duo dicunt idem; acelasi tip de formula poate insemna lucruri diferite, dupa continutul lor. Formula ultima mai este folosita in America si pentru scopuri mai practice, acolo, nume ca bohr, etc sint frecvente, si e nevoie de o determinare, cea mai la indemina, etnica, pentru ca lumea sa nu-l confunde pe Bohr cu bacanul din colt cu acelasi nume; lasind la o parte ca cititorii americani nu prea au habar de geografie, tzari, popoare si etnii.

Laboratorul de fizica teoretica de la Negurele are un trecut onorabil, cu realizari stiintifice remarcabile. Nici un romin nu vorbeste de ele. Strainii vorbesc de ale lor, cum e normal, rominii vorbesc de ale strainilor, absolut disgratios. Ne batjocurim singuri. Institutul de la Negurele a fost infiintat sub influenta rusilor, care au adus aici reactorul si ciclotronul. Imprejurari politice sordide au facut ca hulabei sa-i fie director. Laboratorul de fizica teoretica al institutului a fost infiintat tot sub inspiratia rusilor. Hulabei l-a pus sef pe prietenul lui tzutzeica. Dupa vreo citiva ani, tzutzeica, respins de fizica teoretica, a abandonat: nu stia, nu putea, nu-i venea sa faca cercetare stiintifica. Sefia laboratorului a fost preluata de Corciovei, care a initiat cercetarile de fizica teoretica in Rominia. El si colaboratorii lui au facut studii importante de magnetism cuantic. Starea condensata, statistica si cuantica s-au dezvoltat mult in acest laborator. Celelalte directii, precum fizica nucleara, particulele elementare, teoria cimpului si, mai tirziu, asa-zisa fizica matematica, sau alte fantezii pseudo-stiintifice n-au avut mare succes; cu exceptia notabila a dezintegrarilor nucleare de clusteri grei. Dupa 70 a urmat o perioada fructuoasa in materie condensata, cuantica, statistica, fizica generala si chiar fizica aplicata, grupata in special in jurul unui singur om, altfel persoana indezirabila, dusman al poporului. Netrebnicii autohtoni au instaurat silenzio stampa asupra acestor rezultate. Acum vreo doi-trei zapaciti si o cohorta de inconstienti zanatici vor sa porcaiasca acest laborator. Porca, porca, fratre!